

גיליון שבועי מכית "אהבת תורה" לאהבה

גיליון 38 | פרשת ויקרא תש"פ | בימי שישי ושבת חוזרים: מדף פט ע"ב – עד דף צא ע"א

להנימא ברמיזא

רמזים, ציצים ופדחים, המעטרים את הלימוד השבועי

משנה: "אין שוחטין את הפסח על היחיד, דברי רבי יהודה".

בספיה"ק "**עטרת ישועה**" (לשבת הגדול) מבאר את דברי רבי יהודה במתני' בדרך דרוש לענין מצוות 'קמחא דפסחא' הנוגעת זה עתה לקראת חג הפסח הממשמש ובא, בהדגישו ש"מצות צדקה מבטלת רוע הגזירה ומפכת מדת הדין לרחמים" – דבר אשר כה נצרך בימים אלו. חל"ק:

"בפסוק 'צא את אהרן ואת בניו לאמור, זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה' (ויקרא ג, ט). וברש"י ז"ל: 'אמר' ל' שמועון, ביותר צריך לזרז במקום שיש חסרון כיס'. להבין, למה דייקא בקרבן עולה הוצרך הכתוב לזרז, ולא בשאר הקרבנות. גם ליתן טעם, למה קורין זאת דייקא בשבת הגדול. ולבאר כל זה, נעניין במאמרם ז"ל (פסחים צא ע"א) 'אין שוחטין את הפסח על היחיד'. ונראה לי, כי אמרו ז"ל, 'הנותן צדקה לפני מתברך בשש, והמפיסו בני'א' (בב"ט ט ע"א). גם דרשו ז"ל מפסוק 'תנון תתן' (דברים טו, ט) – 'אפילו מאה פעמים', וביחד הוא צירוף עולה" (כלומר, מאה התנונות עם י"א הברכות של 'המפיסו').

והנה, **על ידי מצות צדקה מבטלין אף חיומה**, כמו שנאמר (משלי כא, יד): **'מתן בסתר יכפה אף'**. ומספר א"ף חימ"ה הוא קד"ם, אתון: מק"ד. גם 'עולה' – היא כולה כליל, הרי לך אשר קרבן עולה מרומז על הצדקה. והנה, במצות צדקה נאמר במאמרם ז"ל (פסחים ח ע"א), אשר גם 'הנותן סלע לצדקה בשביל שחיל' – בנו – הרי זה צדיק גמור'. הרי, דגם מצות צדקה שלא לשמה – עולה לרצון, ולזה כופין על הצדקה.

ועל כן, גבי קרבן פסח ציוו לנו חז"ל: 'אין שוחטין את הפסח על היחיד', רומז, אשר העשיר אינו רשאי לאכול הקרבן פסח לבדו, רק שיראה ליתן צדקה לעניים, ובחבורה אחת הוא נאכל. ועל כן 'אין שוחטין את הפסח על היחיד' – העשיר דווקא, רק מצרף את עצמו עם העניים.

גם בזמן הזה נאמר בחז"ל 'ומנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצורך פסח' (עי' רמ"א אר"ח ס' תכט ס"א). וזה 'צו את אהרן ואת בניו לאמור זאת תורת העולה, רומז, שהמנהיגים וצדיקי הדור, עליהם מוטל הדבר לכון על הצדקה שמרומז בקרבן עולה כנ"ל. 'הוא העולה על מוקדה', רומז אשר ע"י מצות צדקה מבטלין א"ף חימ"ה שמרומז בתיבת מק"ד. וזה 'כל הלילה עד הבוקר', רומז **אשר מצות צדקה מבטלת רוע הגזירה ומפכת מדת הדין לרחמים**, וזה דייקא 'כל הלילה עד הבוקר', שמ"לילה' – המרומז למדת הדין, עושין מדת הרחמים שנקרא 'בוקר' – עכ"ל"ק.

העולם מתחדש בר"ח ניסן, וכל הגזירות הקודמות בטלות ומבוטלות לגמרי מיום זה ואילך!

לרגל תחילת חודש ניסן ולקראת י"ד של הרה"ק בעל "**אוהב ישראל**" מאפסא ז"י ע' החל בה' בניסן, נביא בזה דיבורים אחדים מדברות קדשו בפרשת בא, דיבורים שיש בהם משום חיזוק נפלא בימים בהם אנו מצויים. חל"ק:

"באחד בניסן ראש השנה למלכים, היינו שמתקלַת אדנותו ומלכותו יתברך – סוד מלכות שמים – להאיר בזה העולם מחדש, וכאילו היום נברא העולם. דבאמת 'בניסן נברא העולם' בפועל, ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם, והימים הראשונים יפלו, ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג... **דמינסן תחדש התנהגות העולם, ומה שהיה מקודם עד ניסן – הוא נחשב הכל כאפס ותוהו. ואם כן, כל השטרי חוב שהיו חס ושלום על ישראל, הן הנגזר עליהם מלמעלה על כל ישראלי או על איהו יחיד, והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל אשר נכתב ונתחם בטבעתם להרע נדע וזע ישראל הם ושלום, הכל בטל ומבוטל ואין בהם משא, כיון שהעולם הוא מעכשיו כמו חדש, ומה שעבר אין...** והשטרות שיצאו על זרע ישראל מראש חודש ניסן והלאה, יהיו כשרין לטובתם, משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים... להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות... שאז הם ימי רצון, ימי גאולה, והוא יתברך משפיע לרוע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים, כן יהי רצון אמן". עכ"ל"ק.

להידודא על הלימוד השבועי

האם מותר למנות על קרבן הפסח קטן שעיתך להגדיל לבלי חג הפסח?!

בסוגיין (צ ע"א) למדנו, את דברי רבי יהודה בשם רב, ש"שוחטין וזורקין על טבול יום" – למרות שבעת שחיתת הפסח אינו ראוי לאכול, כיון ש"שמשא ממילא ערבא", ואם כן מובטח שלעת ערב – בשעת אכילת הפסח – יהיה ראוי לאכול את הפסח.

על פי הדברים האלה חוקר הגה"צ בעל "ויגדל עקב" מפאפא זצ"ל בספרו (שמות, מצותין שעשועי ה, א), "אין שוחטין הפסח על הקטן שיתגדל לבלי ט"ו", דבשעת שחיתה עדיין הוא קטן, ובשעת אכילה יהא גדול. מי נימא כהא דאמרין ד'שוחטין וזורקין על טבול יום' משום ד'שמשא ממילא ערבא', או דילמא, דמכל מקום בשעת שחיתה אכתי אינו בר חיובא'.

וכותב, שלכאורה אם נאמר שמכיון שאינו בר חיובא אין לשחוט עליו. שפיר יהא ניתן לתרין את קושיית התוס' לקמן (צא ע"ב ד"ה איש ולא קטן) שהקשו על דברי הגמ' הלמודה מהפסוק 'חטאו ישא האיש ההוא' שקטן שלא עשה פסח אינו חייב כרת. והקשו התוס': "תימה, אמאי איצטריך (למעט את הקטן החיוב כרת), דהיך מצינו שחייב קטן במצוות". ולפי האמור יתורין, שאתי למעוטי קטן שהגדיל לבלי הפסח, כי לולא המיעוט היינו אומרים שחייב בפסח, ולכן אתי קרא למיעוטי.

עוד חוקר ה"ויגדל עקב": "אם תמצא לומר דעל כל פנים אכתי גברא לאו בר חיובא הוא, מכל מקום יש לחקור, אם שחטו עליו – אם נפטר על ידי זה מפסח שני, לפי מה דקיימא לן (רמב"ם פ"ה מהל' קרבן פסח ה"ז) כרבי, דקטן שנתגדל בין שני פסחים חייב בפסח שני, אבל בכתיא גוונא מהו. ומסתברא, דסוף כל סוף אכתי בשעת שחיתה אינו בר חיובא'.

ועל כך כתב בנו הגה"צ בעל "**ויחייב יוסף**" זצ"ל בשו"ת 'וינען יוסף' (אר"ח סי' שו): 'הנה, ספק זה שייך למאי דאמרין בנדרים (לו ע"א) 'שה לבית אבות לאו דאורייתא'. וכתבו התוספות בפסחים (פח ע"א ד"ה שה), דלפי זה, הא דקטן אוכל מפסח אינו אלא מטעם חינוך מצוה (ולא הוי אלא מצוה דרבנן). ואף דספינן ליה בידים איסורא, דהיינו פסח שלא למנוי, 'משום חינוך שר' עכ"ל. וממילא, כיון דמן התורה מינוי שלו אינו מינוי ואכילתו לאו מצוה הוא, מסתבר דאף שאכל מפסח, אם נתגדל קודם פסח שני – חייב בפסח שני. ועפ"ז יש להסתפק כנ"ל, אם נתגדל לבלי אכילת הפסח, אפשר דשוחטין עליו מדאורייתא ונפטר מפסח שני'.

[אננם, הרמב"ם פסק (בפרק ה' מהל' קרבן פסח ה"ז), ש"אף דקטן שנתגדל בין ב' פסחים חייב בפסח שני, מכל מקום אם שחטו עליו בראשון פטור". וה"כסף משנה" (שם) בשם הר"י **קוקוס** כתב הטעם: "כיון דרחמנא רבייה לקטן שישחטו עליו, וממנין אותו, נפטר הוא בכך מן השני" עכ"ל. ועל פי זה מקשה ב"וינען יוסף" שם: 'ודבריו לכאורה אינן מובנים במה שכתב 'דרחמנא רבייה שישחטו עליו', דהא מסקינן בנדרים ד'שה לבית אבות לאו דאורייתא', ואם כן מדאורייתא אכילתו לאו מצוה הוא, ואזרבה – איסורא איכא משום 'שלא למנוי', אלא דמשום חינוך דחינן איסור – כמו שכתבו התוספות, ואיך יפטר על ידי זה מפסח שני'.]

ויצוין, שגם ה"**מנחת חינוך**" (מצוה ו) הסתפק בספק זה, וז"ל: "סתפקתי, אם מנו הקטן, ובליל ט"ו נעשה בן י"ג, כגון שנולד בט"ו – אם כן בתחילת הלילה נעשה בן י"ג ויום אחד לרוב שיטות... אם כן עתה נעשה גדול... אם כן, לשיטת התוס' אינו יכול לאכול הפסח עכשיו, דבשעת המנחה היה קטן, ו'שה לבית אבות לאו דאורייתא', אם כן הוי נאכל שלא למנוי, ולא שייך משום מצות חינוך, כי עתה הוא גדול...".

תורה שלמדתי באף – היא שעמדה לי!

בימים אלה, כאשר רבבות עמך בית ישראל בכל רחבי תבל יושבים נצורים בבתיהם בצוק העתים, צרה ומתגלה ביותר אש הקודש של 'אהבת התורה' הבווערת ויוקדת בכל עוז בלבבות לומדי "אהבת תורה" מקצה העולם ועד קצהו.

אל המערכת מגיעים ללא הרף דיווחים מרגשים וידיעות משמחות על הלומדים החשובים שיח"י, אשר מתאמצים בכל נפשם ומאודם שלא לזנוח את הלימוד היומי הקבוע של העמוד היומי, כמו גם אודות הפעילות הנרחבת של גבאי "אהבת תורה" בכל ריכוזי אנ"ש בימים אלו, למען לא תכבה אש התורה חלילה – ואזרבה, שכל הגולה תעֶשֶׂה כמדורת אש.

דוגמא לכך היה ניתן לקבל ביום ראשון האחרון – יום הבחינה החודשית, כאשר אלפי לומדים לא וויתרו על קיום המבחן, וגם אלו שנבצר מהם להגיע פיזית לבתי המדרשות ולשטיבלעך – בכל זאת הפצירו בגבאים שיסייעו בידיהם להשתתף במבחן מכיתם, ואכן הגבאים המסורים – בשיתוף פעולה משמח עם חברת "יגדיל תורה" – אפשרו לכלל הלומדים להשתתף במבחן במגוון אפשרויות, אם דרך הטלפון ואם דרך האימייל, וכדו'.

כמו כן רבים מהשיעורים והחברותות המקיימים הלאה את הלימוד הקבוע – בשעה הקבועה כאשר היתה באשונה אתם עד הלום, כאשר את הלימוד מקייים כל אחד מביתו באמצעות הטלפון... ומכאן תצא הקריאה לכלל הלומדים, להתחזק ביותר שאת וביתך עוז שלא לוותר על הלימוד בשום פנים ואופן, וגם בימים עמוסים אלו של ערב פסח המשולבים בחששות ובאי-הודאות והנכחית – יקפידו על הלימוד מדי יום חוק ולא יעבור, וזכות התורה וודאי תגן עלינו להשמר מכל דבר רע ולהתברך בכל מיילי דמיטב.

לספר סיפור שבועי במעלות התורה, אהבתה ושקידתה

"ויאמר אלי, בא הסגר בתוך ביתך" (יחזקאל ג, כד)

כהמשך למה שהבאנו בגיליון הקודם (גיליון 37, לפרשת ויקה"פ) אודות הספר "מחיר יין" שחיבר הרמ"א בעת ישיבתו ב'הסגר' בעקבות מגיפה קשה שהשתוללה בקראקא, נמשיך הפעם להביא סקירה נרחבת על גדולי ישראל נוספים שחיברו ספרי-קודש בעת ישיבתם ב'בידוד', כאשר גם בימים קשים שכאלו לא נפלה רוחם ולא פסקה שקידתם, ואדרבה – הם נצלו ומינפו את הימים הללו להרבות בלימוד ולחבר חיבורים מופלאים אשר בימים כתיקונם לא השיגה ידם לעשותם, ודייקא בימים שקטים אלו בהם ישבו בהסגר וכל עול אחר לא היה מוטל על שכמם, יכלו להוציא אל הפועל את מאווייהם ולחבר ספרים מיוחדים במינם.

ראשונה נפנה מבטינו אל הגה"ק רבי חיים יוסף דוד **אזולאי ז"ע** – "החיד"א", אשר בישראל גדול שמו כמחברם של ספרים רבים בכל מקצועות התורה, ובנוסף לכך הפליא לעשות בחיבורו המיוחד במינו "שם הגדולים" אשר בו "הוה מסדר סדר המערכה שלשלת יוחסין משפחות סופרים שנות דור ודור... מן הגאונים ועד דור אחרון" (לשון דף השער), כאשר יצירה מופלאה זו הינה אבן הראשה לכל שאר החיבורים מסוג זה, וכל המחברים שבאו לגעת בתחום זה בדורות הבאים – התבססו כולם על חיבור משובח ומפואר זה.

מענין גלות, שחיבור זה התהווה ויצא לאור עולם בעקבות 'ימי ההסגר' שנכפו על מרנא החיד"א באחת ממסעותיו ברחבי תבל.

כי הנה, באותם ימים היה הנוהג, שבעת שהשתוללו מגיפות היו השלטונות עוצרים את כל יורדי הים שהגיעו למדינה בספינות תיכף בירידתם מהספינה, משם היו נלקחים למחנות הסגר אשר בימיהם היו מכונים "לאזאריטו", ושם שהו במשך תקופת זמן, עד שנוכחו לראות שהם אינם נושאים עליהם את נגיפי המחלה המדבקת.

מענין לציין את התיחסותו הנרחבת של החיד"א עצמו לבתי ה'לאזאריטו', כאשר הוא דן בארוכה בשו"ת "**חיים שאל**" (סי' כב) האם בני ישראל הנקלעים לשם חייבים במזוזה וכן אם שייכים שם דיני עירוב, ובתוך דבריו הוא מבאר כי "הבתים האלה... דרים בזמן זה מטעם המלך לשמור העיר מדרך, באופן דשיכה בטורקיה, וחק זמן נתן להם לישב רחוק מהעיר".

והנה, כידוע החיד"א ז"ל ערך כמה וכמה מסעות בעולם, אשר במסגרתם נאלץ לשהות בהסגר באותו 'לאזאריטו'. אחת הפעמים היתה בשנת תקל"ד בהגיעו לליורנו מטוניס ביום א' פרשת בהר, ושם נאלץ לשהות כמה שבועות עד אסרו חג השבועות. באותם ימים בקרו אותו כמה מנגידי הקהילה היהודית, מהם ביקש שימציאו לו כמה ספרי-קודש, ובאותה עת ישב וערך את ספרו המונומנטאלי "**שם הגדולים**".

יצוין עוד, כי בספרי החיד"א אנו מוצאים עדות לכמה וכמה תשובות ארוכות וערוכות בהלכה שנכתבו על ידו גם הם בעת ישיבתו ב'הסגר'.

בשו"ת "חיים שאל" סי' מח אנו מוצאים בתוך דבריו: **"... וזה כתבתי מתוך הסגר מדבר באופל, ואין כל ספרי הקודש בידי לעמוד בענין כראוי, ומהספרים הנמצאים אצלי כתבתי"**.

ובריש סימון ע"ג שם כתב: **"אשר כתבתי בימי חרפי בדין נתקדשה בקידושין דרבנן ונשאת בלא גט, אם תצא משניהם, ונמשך בכמה דינים וכיוצא בהם. ויהי מאז הייתי מתוך הסגר מדבר בעיר, לתפ"ץ (ר"ת: לא תקום פ'עמיים צ'רה), ואין כל עמדי כל ספרי דבי רב תורה שלימה שלהם..."**

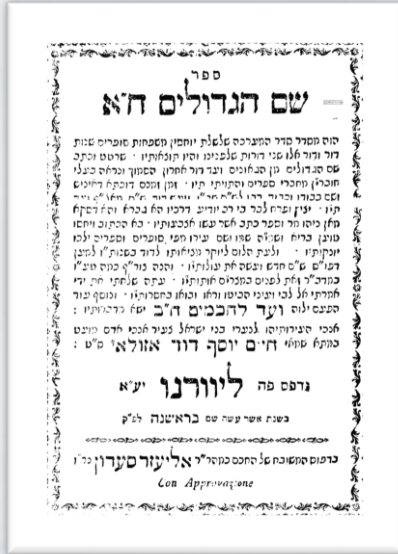
שוב כתב בשו"ת "חיים שאל" ח"ב סוף סי' ה': **"אמר חיים יוסף, הני מילי דהלכות סוטה כתבתי מתוך הסגר לתפ"ץ בשנת תקכ"ח..."**

ספר נוסף אנו מוצאים שחובר בעת ישיבת מחברו בהסגר, הוא **"ספר החיים"** על אגדות הש"ס שחיבר הגה"ק רבי חיים **ברבי בצלאל זצ"ל** – אב"ד פרידבורג ואחיו של המהר"ל מפראג זצ"ל, אשר לרוב הצער והתלאות שעברו עליו באותם ימים קשים – התקשה לעסוק בהוויות אביו ורוא כבימים מקדם, ועל כן גמר אומר לעסוק בעת ההיא באגדות הש"ס, ועל ידי כן האיר פני תבל בחיבורו הגדול.

וכפי שמספר המחבר עצמו בהקדמתו לספר:

"חסדי ה' ותהילותיו אזכיר כעל כל טוב אשר גמלני ברחמי וברוב חסדיו, אשר (בשנת) של"ח פדה ממות נפשי, כי עלה אז המות בחלוני ביתי ומתה המשרתת שלי במגפה בר מנן, גם בתי המהוללה ועוד נער אחד חלו בחולי ההוא וניצולו ברחמי הש", ונשארת אז אני ובניי בתוך ההפיכה הגדולה ההיא. ודלתי ביתי סגרו בעדי כמעט שני חדשים, מאין יוצא ובא, כתרוננו אז תלאות הזמן ודאגותיו, ואם אמרתי להשים נפשי בכפי ולהמלט קרית 'ספר', אשר היא כתרס בפני הפורענות ומקלט בפני מלאך המות, לא נתנני אז עכירות ענני הדאגות לשאוף רוח ולהשתעשע בשעשוע ההיות אב"י ורוא ולירד לעומקא דהילכתא, כי 'שמעתתא בעי צילתא כימא דאיסתנא'. ולישב גם כן בטל מדברי תורה, חלילה, 'כי היא חיינו ואורך ימינו'. ובין כך ובין כך לבי היה שוכב בלב ים התלאות מפני אימת חרדת המות.

והנה קול קורא אלי: **קומה עזרתה לך כי מצאת מרגוע לעצבון מעשיך, וזה כי נפשך יודעת מאד כי זה ימים ושנים אשר הפציצו בך תלמידך להעלות על ספר לזכרון כל הני מילי מעליות אשר שמעו ממך אחת הנה ואחת הנה, ואשר עד כה לא מלא לבך לקבוע מחשבתך על דברי האגדה, ואמרת נושא לדבריהם, לפי שגורם קצת היסח הדעת מן ההוויות אב"י ורוא, אשר לו משפט הבכורה יותר שאת על כל שאר החכמות. אכן ואפס עתה תקום, כי לכל עת וזמן לכל חפץ... וכשמעי דברי נחומים הללו מצאתי און לי והיו על לבבי כמשיב נפש, ובאתי אז במגילת ספר כתוב עלי פשטים ומאמרים טובים ונעימים, בהם יתענגו ויטיילו כל עמוסי התלאות וימצאו גם הם מרגוע לדאגתם, גם בניי ותלמידיי ימצאו בו דברי חפץ, אמרתי אדברה וירויח לי, ואף חכמתי שלמדתי אז באף ובדאגה עמדה לי להציל נפשי ממות, כי על כן קראתי שם דברי האגרת הזאת 'ספר החיים'... ובכן אתן תודה לא-ל ההודאות אשר שם בחיים נפשי ולא נתן למוט רגלי...". עכ"ל.**

לברכות והנצחות ניתן לפנות למס': 0533-112-112 + או לכתובת דוא"ל: gmail.com@3250987

לְבַרְךָ לְעֵלְיָה וּלְקַלְמֶם

קול רנה וישועה באהלי צדיקים

הנוו בזה לשון ברכות נלבבות קדם האי גברא רבה, מופלג בתורה ומופלא בחסידות, איש חמדות רב תבונות המשקה מים חיים מעייני תורתו לשומעי לקחו, פרי עץ חיים

הרב הגאון רבי שלום רוקח שליט"א
ר"מ במסגרת "אהבת תורה" בירשתו, נכדו הגדול של
עט"ר כ"ק מרן ארמו"ר שליט"א

לרגל שמחת לידת הבת במזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
מברכים בהדרת כבוד,
גבאי "אהבת תורה" חברי השיעור

מזל טוב!

ברכת מזל טוב! לחברותא היקר ידידי הנעלה המקפיד על הלימוד בהבנה עמוקה בקביעות מדי יום ביומו, המתחן הדגול והנעלה, מחדיר תורה ויראה בקרב תלמידיו הרה"ח ר' שאול יצחק קליין שליט"א

לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בתו במז"ט
המאחל מקרב הלב החברותא
יהודה נתן קליין
ג"א מצטרף, ניסך י.ש. ע.

מזל טוב!

ברכת מזל טוב ללידנו היקר והנעלה,
הרה"ח ר' יחיאל מיכל גרוס שליט"א
לרגל השמחה השרויה במעונו בלידת בנו במז"ט
יה"ר שיזכה לגדלו לתורה ולחופה ולמעשים טובים מתוך רוב נחת

לעילוי נשמות

האשה החשובה מרת גולדא ויצא ע"ה
ב"ר אביגדור ז"ל ארנפלד
נלב"ע ד' ניסן